

אין נשבעין על כפירת כולי –

An oath is not administered for denying, etc.

OVERVIEW

The גמרא concluded that even if we maintain הילך is חייב, nevertheless in the סלעים of ברייתא, if the לוח admits to שתים he will be פטור, for it is a case of כפירת שעבוד קרקעות. Our תוספות discusses whether ר"ע follows the ruling of אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות.

לספרים דגרסי בברייתא רבי עקיבא –

According to the texts that the ברייתא mentions ר"ע (as the one who argues with רשב"א) –

אין להקשות הא רבי עקיבא דריש ריבוי ומיעוטי –

One cannot ask, but ר"ע interprets the verses according to the ריבוי ומיעוטי manner (and not according to the כלל ופרט manner)¹, as is mentioned –

פרק קמא דשבועות² (דף ד, ב ושם דיבור המתחיל רבי) **ובפרק ג' מינים**³ (נזיר לה, א ושם) –

In the first פרק of מסכת שבועות and in the פרק ג' מינים –

ומאן דדריש ריבוי ומיעוטי אינו ממעט קרקעות כי אם שטרות⁴ –

And the one who interprets the פסוקים in a manner of ריבוי ומיעוטי does not exclude קרקע (on account of the details) **but rather only שטרות** are excluded from a חייב שבועה –

כדמוכח בפרק הגוזל בתרא (בבא קמא דף קיז, ב) –

As is evident in פרק הגוזל בתרא⁵ –

¹ There is a dispute among the תנאים when the תורה writes a generalization followed by details (and followed by a [second] generalization), whether we interpret it in accordance to כלל ופרט or ריבוי ומיעוטי. According to the כלל ופרט system if there is a כלל ופרט we follow only the פרט; if there is a כלל וכלל we include anything which is similar to the פרט (and exclude anything which is different than the פרט). In our case of שבועה, there is a כלל ופרט וכלל, and the פרט (which is שור חמור שלמה, etc.) is a דבר המטלטל וגופו ממון, so we exclude שטר which is not ממון and גופו ממון (ועבדים שהוקשו לקרקעות) because it is not a דבר המטלטל. According to the ריבוי ומיעוטי system if there is a ריבוי ומיעוטי then we include all which is similar to the פרט. [A ריבוי ומיעוטי is the equivalent of a כלל ופרט וכלל.] If there is a ריבוי ומיעוטי (as in our case of שבועה), then we include everything and we exclude only one thing; that which is most different than the פרט. In our case it would be שטרות as תוספות mentions shortly.

² Concerning the חוב קרבן עולה ויורד for a שבועת ביטוי the תורה writes תשבע נפש כי תשבע [this is a ריבוי (or כלל)], [כלל (or ריבוי) a final אשר יבטא, only להבא and only for good or bad], [פרט (or מיעוטי) a להרע או להטיב]. According to ר"ע (who considers it as a ריבוי ומיעוטי, this פסוק is מרבה all types of שבועות for a חייב), except for one; a שבועה לבטל את המצוה. If we would follow the כלל ופרט it would be מרבה only שבועות which are not להטיב או להרע.

³ The גמרא deletes the word מינים, for תוספות is referring to the פרק ג' of שבועות on דף כו, א where the details of ריבוי ומיעוטי according to ר"ע concerning שבועת ביטוי as mentioned in footnote # 2.

⁴ See 'Thinking it over'.

והיכי קאמר הכא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות –

So how can the גמרא say here the reason why שתיים is פטור (according to both רשב"א and ר"ע) is because אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות, when according to ר"ע (who is דורש ריבוי ומיעוטי) there is a חיוב שבועה on קרקעות, based on what was mentioned above.

answers: תוספות

ויש לומר שיש לו שום מיעוט למעט קרקעות⁶ –

And one can say; that ר"ע has some מיעוט which excludes קרקעות from a חיוב שבועה.

proceeds to bolster his claim that we can exclude קרקע from שבועה (through some even if we follow the ריבוי ומיעוטי system).

וכן צריך לומר לקמן בפרק השואל (דף ק,ב ושם דיבור המתחיל רבי מאיר) –

And we are similarly required to say this (that there is a special מיעוט for later in פרק השואל) (קרקעות) –

אליבא דרבי מאיר דאית ליה נשבעין אעבדים ולא אקרקעות⁷ –

According to ר"מ who maintains that there is an oath for slaves (in a case of מודה במקצת), but not for קרקעות –

ואף על גב דעבדים הוקשו לקרקעות לכולי עלמא –

Even though that עבדים are likened to קרקעות according to all –

דמהאי טעמא עבד נקנה בכסף בפרק קמא דקדושין⁸ (דף כב,ב) –

For it is on account of this היקש that an עבד is acquired with כסף as the גמרא states in the first פרק of קידושין. Why then is it that ר"מ excludes קרקע from a שבועת מוב"מ, but not עבדים. –

אלא דרבי מאיר דריש ריבוי ומיעוטי להוציא שטרות –

But rather the explanation is that ר"מ follows the ריבוי ומיעוטי system to exclude שטרות from שבועת מוב"מ –

ויש לו שום מיעוט למעט קרקעות ובאותו מיעוט אין למעט עבדים –

And he has some מיעוט to exclude קרקעות (as mentioned previously), however with that מיעוט we cannot exclude עבדים –

⁵ The תורה writes (ויקרא ה, כא-כד) concerning a שבועת הפקדון that וגו' [מיעוט\פרט] and those who interpret this as ריבוי ומיעוט exclude only שטרות from שבועת הפקדון, but not קרקעות and שטרות; however those that use כלל ופרט exclude עבדים; קרקעות and עבדים.

⁶ Indeed ר"ע cannot exclude קרקע from the ריבוי ומיעוט וריבוי, but ר"ע has another דרשה (which תוספות does not mention) which excludes קרקעות (כפירת שעבוד) from a שבועה.

⁷ The גמרא there states clearly that ר"מ maintains that העבדים על נשבעין. However there is a discussion there what is his opinion concerning קרקעות. It is evident that there is a possibility that נשבעין for עבדים, but not for קרקעות.

⁸ The תורה writes (ויקרא כה, ב) concerning עבדים כנענים that וגו' לרשת אחוזה; comparing עבדים to קרקע; just as קרקע is נקנה בכסף the same applies to עבדים.

אף על גב דהוקשו לקרקעות –

Even though they are compared to קרקעות⁹, nevertheless the מיעוט of קרקעות will not exclude עבדים as well. תוספות proves this –

כדמוכח במרובה¹⁰ (בבא קמא סג, א ושם דיבור המתחיל וחד) –

As is evident in מרובה – פרק מרובה –

דמאן דדריש בריבה ומיעט וריבה צריך שני מיעוטי לקרקעות ועבדים –

That the one who is דריש ריבה ומיעט requires two separate מיעוטים to exclude both קרקעות and עבדים.

ר"ע responds to an additional difficulty with the גירסא that mentions:

ואף על גב דרבי שמעון בן אלעזר היה תלמידו של רבי עקיבא¹¹ –

And even though ר"ע was a student of רשב"א –

אין לחוש מה שחולק עמו והוזכר קודם –

There should be no concern with the fact that רשב"א argues with his master ר"ע and is even mentioned before ר"ע in our ברייתא; this is no surprise –

דכעין זה מצינו לקמן (דף ז, א) גבי שנים אדוקים בשטר –

For we find something similar later in the גמרא regarding the case of שנים - אדוקין בשטר –

דפליג רבי עם רבן שמעון בן גמליאל אביו –

where רבי argues with his father רשב"ג, and רבי is mentioned first.

תוספות seemingly resolved the difficulties with the גירסא of ר"ע, nevertheless concludes:

ויש ספרים דגרסי הכא רבי יעקב:

However, there are texts that mention יעקב, ר', and not ר"ע, as the disputant of רשב"א. According to this גירסא, there are no difficulties at all

SUMMARY

⁹ The anticipated question is; why is it that when we exclude קרקעות through a כלל ופרט כלל we exclude עבדים as well (since the הוקשו לקרקעות), however, when we exclude it from a מיעוט (and we maintain the מיעוט of קרקעות system) then עבדים are not included in the מיעוט of קרקעות?

¹⁰ The פסוק in ח, כב, which is discussing שמות (משפטים) כב, ח, חומר וגו' על כל אבידה states (על כל אבידה) כל (of כל אבידה) is not a כלל but a ריבוי. The גמרא there concludes that the last כל (of כל אבידה) is not a כלל but a ריבוי. The גמרא continues that if כל is a ריבוי why does the פסוק mention the various פרטים. The גמרא replies that one is to exclude שטרות from כפל and another excludes קרקעות and another excludes עבדים, etc. It is evident from that גמרא that if there is a ריבוי, then even if we exclude קרקעות (through a מיעוט), that exclusion is limited to קרקעות and another מיעוט is required to exclude עבדים. The same applies if we assume the ריבוי system; the מיעוט only excludes שטרות, and if we have an additional מיעוט for קרקעות it will not exclude עבדים. However, if we follow the כלל ופרט system then if the פרט excludes קרקעות it will also exclude עבדים. The explanation is that if we follow the ריבוי system, the ריבוי is so powerful, that even if we exclude קרקעות it cannot exclude עבדים on account of the ריבוי.

¹¹ It seems that ר"ע was a student of רשב"א (see מנחות לב, א), who was a student of ר"ע.

According to ר"ע who is דורש ריבוי ומיעוטי, we derive that אין נשבעין על כפירת מיעוט (which will not exclude עבדים as well).

THINKING IT OVER

שטרות ask that since ר"ע is דורש ריבוי ומיעוטי, the מיעוט excludes only שטרות from a שבועה but not קרקעות.¹² Seemingly it is possible to say that ר"ע (agrees with ר"מ and) maintains that even if one destroys someone's שטר he is פטור from payment (for he is merely a גרמא). In that case it would (seemingly) not be necessary to exclude שטרות from מ"מ שבועת מוב"מ since there is never a חיוב on שטרות. It is therefore possible that ר"ע will use the one מיעוט for קרקע. This should resolve תוספות question!¹³

¹² See footnote # 4.

¹³ See אמ"ה # 112.